

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการ โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบพึ่งตนเอง

การเปลี่ยนแปลงสังคมไทยที่เข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุทำให้หลายภาคส่วนให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ให้สำเร็จได้ด้วยตัวเองโดยไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น สร้างเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งในปัจจุบันมีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนเพื่อเป็นพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุได้รวมกลุ่มเรียนรู้ และฝึกทักษะต่าง ๆ ตามความต้องการที่หลากหลายและซับซ้อนของผู้สูงอายุ ทั้ง 4 มิติ ทั้งในมิติสุขภาพ มิติสังคม มิติเศรษฐกิจ และมิติสภาพแวดล้อม โดยแต่ละพื้นที่มีโรงเรียนผู้สูงอายุหลากหลายรูปแบบตามแต่การจัดตั้ง เช่น วิทยาลัยผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวัยที่สาม ชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) ซึ่งแต่ละแห่งมีความแตกต่างในเชิงโครงสร้าง หลักสูตร วิธีการ ระเบียบข้อบังคับ ผู้ดูแล ผู้มีส่วนรับผิดชอบหลัก อีกทั้งผู้สนับสนุนงบประมาณ และแหล่งงบประมาณ ดังนั้นควรมีโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ ซึ่งเป็นรูปแบบของการพัฒนาศักยภาพผู้สูงวัยอย่างมีคุณค่า มีการบูรณาการของทุกภาคส่วนในพื้นที่ ซึ่งแนวทางหนึ่งที่มีความน่าสนใจคือ การยกระดับโรงเรียนผู้สูงอายุให้เป็นกิจการเพื่อสังคม โดยเตรียมความพร้อมให้ผู้สูงอายุเข้าใจ พัฒนาศักยภาพตนเองให้เป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม สร้างโอกาสผู้สูงอายุในการสร้างรายได้ ซึ่งเป็นการพัฒนาที่สร้างความยั่งยืนอย่างแท้จริง อีกทั้งเป็นการช่วยลดภาระภาครัฐในการจัดสวัสดิการสังคม ตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ชาติที่ตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาประเทศในการนำพาประเทศไทยก้าวสู่ ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นการสร้างนวัตกรรมในการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมสูงอายุที่ขยายตัวมากยิ่งขึ้นด้วย

เป้าหมายของโครงการ

- (1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและกลไกในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบพึ่งตนเอง ผ่านการเป็นกิจการเพื่อสังคม
- (2) พัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบพึ่งตนเอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน และมีเจตคติในการอยู่ร่วมกันที่ดีในสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ
- (3) พัฒนาระบบการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสู่การเป็นกิจการเพื่อสังคม โดยการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการทางสังคมให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ

จำนวนผู้ที่ได้รับประโยชน์

1. สมาชิกโรงเรียนผู้สูงอายุ 16 โรงเรียน จำนวน 1,040 คน
 - แกนนำผู้สูงอายุเข้าร่วมในหลักสูตร 80 คน (5 คน ต่อ 1 แห่ง)
 - ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกโรงเรียน 960 คน (60 คน/แห่ง)

2. เครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุที่จะนำรูปแบบโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบพึ่งตนเองไปใช้ ไม่น้อยกว่า 30 แห่ง แต่ละแห่งมีสมาชิกที่นำไปใช้ประโยชน์และมีสมาชิกโรงเรียนผู้สูงอายุและเครือข่ายไม่น้อยกว่า 3,000 คน

พื้นที่ในการดำเนินการ

โรงเรียนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการ 16 แห่ง ได้แก่

- (1) โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลยุหะ อําเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
- (2) โรงเรียนเกษียณวัยเทศบาลตำบลท่าศาลา อําเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- (3) มหาวิทยาลัยวัยที่สามเทศบาลนครเชียงราย อําเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
- (4) โรงเรียนผู้สูงอายุวัดหัวฝาย อําเภอพวน จังหวัดเชียงราย
- (5) โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลพลาชุมพล อําเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
- (6) โรงเรียนผู้สูงอายุร่มสมอวิทยา อําเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
- (7) โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลนครสกลนคร อําเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
- (8) โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลตองโขบ อําเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร
- (9) โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเดชอุดม อําเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี
- (10) โรงเรียนผู้สูงวัยเทศบาลเมืองพิบูลมังสาหาร อําเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
- (11) โรงเรียนผู้สูงอายุ ศพศ.วาสนะเวสม์ อําเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- (12) โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลปากจั่น อําเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- (13) โรงเรียนผู้สูงอายุแก่นเสม็ดใต้ อําเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา
- (14) ชมรมดอกคำดวงดารู้ลคอยร้อต อําเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา
- (15) โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลอ่าวลึกใต้ อําเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่
- (16) โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเหนือคลอง อําเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

หน่วยงานร่วมดำเนินการ

- (1) กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- (2) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม
- (3) กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร
- (4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุทั้ง 16 แห่ง (8 จังหวัด)

องค์ความรู้ที่ใช้ในการถ่ายทอด

หลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมสำหรับผู้สูงอายุ มีนักวิชาการด้านการศึกษาตลอดชีวิต เป็นที่ปรึกษา และมีภาคีเครือข่าย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมดำเนินการ เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนผู้สูงอายุมีความเข้มแข็ง สามารถปรับรูปแบบสู่การเป็นกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) ขยายจำนวนสมาชิกและพึ่งตนเองได้ โดยจัดให้มีการฝึกอบรมตลอดหลักสูตรใช้ระยะเวลาตั้งแต่เดือนกันยายน

ถึงเดือนธันวาคม 2564 แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ (1) ระยะการฝึกอบรมแบบออนไลน์จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง (2) ระยะการฝึกปฏิบัติ ระยะเวลา 1 เดือน และ(3) ระยะการจัดการความรู้ ระยะเวลา 3 วัน รายละเอียดระยะการฝึกอบรมมีดังนี้

กิจกรรมครั้งที่ 1 เรื่อง กิจการเพื่อสังคมคืออะไร และทำอะไรแก่สังคม จัดกิจกรรมในวันศุกร์ที่ 3 กันยายน 2564

กิจกรรมครั้งที่ 2 เรื่อง การวิเคราะห์ตนเอง หาจุดต่าง พัฒนาให้โดดเด่น จัดกิจกรรมในวันจันทร์ที่ 6 กันยายน 2564

กิจกรรมครั้งที่ 3 เรื่อง เสริมสร้างกระบวนการคิด Design thinking รวมพลังสร้างความยั่งยืนให้สังคม จัดกิจกรรมในวันศุกร์ที่ 10 กันยายน 2564

กิจกรรมครั้งที่ 4 เรื่อง วิเคราะห์การตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าในยุค new normal ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมในวันจันทร์ที่ 13 กันยายน 2564

กิจกรรมครั้งที่ 5 เรื่อง วิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเพื่อสร้างกลยุทธ์การท่องเที่ยว จัดกิจกรรมในวันพฤหัสบดีที่ 16 กันยายน 2564

กิจกรรมครั้งที่ 6 เรื่อง การจัดทำแผนธุรกิจในการเพื่อสังคมสำหรับผู้สูงอายุด้วย business model canvas จัดกิจกรรมในวันศุกร์ที่ 17 กันยายน 2564

กิจกรรมครั้งที่ 7 เรื่อง การสร้างผลิตภัณฑ์ สร้างตัวตน สร้างองค์กรอย่างไรให้เป็นตราสินค้าที่โดดเด่น และเข้าถึงความต้องการของลูกค้า จัดกิจกรรมในวันอังคารที่ 21 กันยายน 2564

กิจกรรมครั้งที่ 8 เรื่อง ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ เสริมสร้างพลังโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ จัดกิจกรรมในวันพุธที่ 22 กันยายน 2564

กิจกรรมครั้งที่ 9 เรื่อง เทคนิคการทำคลิป VDO ด้วยวิธีง่าย ๆ จัดกิจกรรมในวันพฤหัสบดีที่ 30 กันยายน 2564

กิจกรรมครั้งที่ 10 เรื่อง หลักการคำนวณผลประโยชน์และการทำบัญชีธุรกิจเบื้องต้น จัดกิจกรรมในวันอังคารที่ 5 ตุลาคม 2564

กิจกรรมครั้งที่ 11 เรื่อง ขายอย่างไรให้ตรงใจผู้ซื้อ จัดกิจกรรมในวันพฤหัสบดีที่ 7 ตุลาคม 2564

กิจกรรมครั้งที่ 12 เรื่อง นำเสนอโครงการต้นแบบ “โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบพึ่งตนเอง” จัดกิจกรรมในวันพฤหัสบดีที่ 14 ตุลาคม 2564

รายละเอียดระยะการจัดการความรู้มีดังนี้

กิจกรรมครั้งที่ 1 การถอดบทเรียนการทำงาน เพื่อติดตามการทำโครงการกิจการเพื่อสังคมในพื้นที่ จัดกิจกรรมในวันจันทร์ที่ 1 พฤศจิกายน 2564

กิจกรรมครั้งที่ 2 ถอดบทเรียนการทำงานและการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสู่การเป็นกิจการเพื่อสังคม จัดกิจกรรมในวันพฤหัสบดีที่ 25 พฤศจิกายน 2564

กิจกรรมครั้งที่ 3 ติดตามผลโครงการในภาพรวม และอบรมกลุ่มแกนนำโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ต่อยอดให้บุคลากรแกนนำโรงเรียนเป็นผู้ประกอบการทางสังคม ในหัวข้อเขียนโครงการอย่างไรให้ได้ทุน และการจัดการและบริหารองค์กร จัดกิจกรรมในวันจันทร์ที่ 13 ธันวาคม 2564

ผลการดำเนินโครงการ

1. องค์ประกอบและกลไกในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบพึ่งตนเองผ่านการเป็นกิจการเพื่อสังคม

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของโรงเรียนผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ คุณลักษณะการประกอบการเพื่อสังคม และแนวทางการปฏิบัติตามหลักการทรงงาน ของรัชกาลที่ 9 ได้องค์ประกอบในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบพึ่งตนเองผ่านการเป็นกิจการเพื่อสังคม 10 องค์ประกอบ และผู้วิจัยได้จัดทำเป็นแบบสอบถามเพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุให้เป็นกิจการเพื่อสังคม โดยแยกเป็นประเด็นเพื่อให้ผู้ตอบให้ความสำคัญมากที่สุดของแต่ละองค์ประกอบโดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยกว่าได้ดังต่อไปนี้

- (1) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้สูงอายุในโรงเรียน (ร้อยละ 70)
- (2) กิจกรรมในโรงเรียนจำเป็นต้องคำนึงถึงสังคมและสิ่งแวดล้อมก่อนเสมอ (ร้อยละ 62.5)
- (3) การทำธุรกิจหรือบริการให้เป็นสิ่งที่ทำขายและเป็นจุดสนใจในตลาด (ร้อยละ 52.5)
- (4) การมีผู้นำที่เข้มแข็งและเห็นประโยชน์ของการทำธุรกิจ (ร้อยละ 50.0)
- (5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ทำธุรกิจหรือบริการ (ร้อยละ 50.0)
- (6) ผู้เชี่ยวชาญในการทำธุรกิจสามารถช่วยให้โรงเรียนดำเนินกิจการเพื่อสังคมได้ (ร้อยละ 50.0)
- (7) มีทรัพยากรในท้องถิ่นที่เอื้อต่อการทำธุรกิจ (ร้อยละ 50.0)
- (8) ผู้สูงอายุมีความพร้อมในการคิดสร้างสรรค์ชิ้นงานหรือนวัตกรรม (ร้อยละ 47.5)
- (9) มีผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการตลาด (ร้อยละ 42.5)
- (10) ความสนใจในการทำธุรกิจของผู้สูงอายุในโรงเรียน (ร้อยละ 30.0)

นอกจากนี้ยังมีการสอบถามกลไกและความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมโดยการเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบพึ่งตนเองผ่านการเป็นกิจการเพื่อสังคม โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยกว่าตามความสามารถและความเห็นที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้ผลการศึกษาดังนี้

(1) การพัฒนาความสามารถในการคิด ความสร้างสรรค์ และการสร้างนวัตกรรม พบว่า ผู้สูงอายุต้องมีความสามารถในการมีความคิดเสมอว่าถ้ามีนวัตกรรมอะไรช่วยให้สังคมดีขึ้น ผู้สูงอายุจะทดลองนำไปใช้ประโยชน์ การค้นหาข้อมูลความรู้ที่ถูกต้องจากหลายแหล่งและค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองโดยไม่พึ่งใคร และทดลองใช้นวัตกรรมที่ออกใหม่เป็นสิ่งที่ทำขายสำหรับผู้สูงอายุในโรงเรียน

(2) การบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม พบว่า ผู้สูงอายุควรรู้สึกสนุกที่ได้ทำกิจกรรม หรือจัดบริการเพื่อสังคม มีส่วนร่วมในการวางแผนการทำกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมในการเป็นภาคีเครือข่ายการทำงานเพื่อสังคม และมีภาคีเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน

(3) ความพร้อมในการทำธุรกิจและบริการเพื่อสังคม พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม ควรเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ สังคมและสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเสมอ สามารถเป็นผู้ดำเนินกิจการ/บริการได้ สร้างสรรค์ต่อยอดภูมิปัญญาเพื่อสร้างรายได้ได้ มีความต้องการสร้างธุรกิจหรือบริการเพื่อสังคม และมีแนวคิดการจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือสังคม และ/หรือสิ่งแวดล้อม ในชุมชน

2. ผลการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบพึ่งตนเอง

ในการอบรมเชิงปฏิบัติการตามหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบพึ่งตนเองได้มีการพัฒนาผู้สูงอายุให้เกิดเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม โดยจัดให้มีการเรียนรู้กระบวนการและทักษะในการพัฒนาตนเอง เช่น การทำแผนธุรกิจในกิจการเพื่อสังคมสำหรับผู้สูงอายุ การสร้างผลิตภัณฑ์ สร้างตัวตน สร้างองค์ประกอบใดให้เป็นตราสินค้าที่โดดเด่น และเข้าถึงความต้องการของลูกค้า หลักการคำนวณผลประกอบการและการทำบัญชีธุรกิจเบื้องต้น เพื่อให้ผู้สูงอายุมองค้ความรู้ในการทำธุรกิจ และเป็นธุรกิจที่คำนึงถึงสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของการทำกิจการเพื่อสังคม

ผลจากการเรียนรู้ตามหลักสูตรทำให้เกิดผลผลิตโครงการที่แกนนำผู้สูงอายุสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในพื้นที่ชุมชนตนเองได้ดังนี้

(1) โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลยี่หว้า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เกิดผลผลิตจากโครงการคือ พืชผักผลไม้อินทรีย์เพื่อทุกคนในชุมชน มีจุดเด่นคือ การปลูกพืชผักเพื่อสุขภาพเพื่อให้ทุกคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง และในชุมชนได้มีสุขภาพดีจากอาหารที่ดีและปลอดภัย

(2) โรงเรียนเกษียณวัยเทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เกิดผลผลิตจากโครงการคือ ลีลาล้านนา บริการสอนนวด และบริการนวดแผนไทย มีจุดเด่นคือ การใช้ลีลาการนวดแผนไทยแบบฉบับของล้านนา มีบรรยากาศการต้อนรับที่มีกลิ่นไอความเป็นล้านนา และเปิดบริการการสอนนวดสำหรับผู้สนใจทั่วไป

(3) มหาวิทยาลัยวัยที่สามเทศบาลนครเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เกิดผลผลิตจากโครงการคือ ผลิตภัณฑ์เครื่องเงินและของฝากงานฝีมือ จากชมรมร้านค้ามหาวิทยาลัยวัยที่สามนครเชียงราย มีจุดเด่นคือ เป็นผลิตภัณฑ์งานฝีมือที่ผลิตขึ้นทีละชิ้นจากภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวไทเขินโบราณ สืบทอดความปราณีตงดงาม ใช้เป็นของฝากของที่ระลึกได้

(4) โรงเรียนผู้สูงอายุวัดหัวฝาย อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เกิดผลผลิตจากโครงการคือ ลูกประคบสมุนไพร มีจุดเด่นคือ เป็นการต่อยอดนำสมุนไพรพื้นบ้านมาทำเป็นลูกประคบ บรรเทาอาการปวดเมื่อย ลดอาการบวมอักเสบของกล้ามเนื้อ ลดการติดขัดของข้อต่อ โดยเน้นทั้งขายในชุมชนและออนไลน์

(5) โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลพลาชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เกิดผลผลิตจากโครงการคือ น้ำโมจิโตะต้มน้ำสมุนไพรพลาชุมพล มีจุดเด่นคือ การนำสมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาผสมให้เกิดเป็นกลิ่นต้มน้ำ และทำเป็นน้ำโมจิโตะต้มน้ำแก้กระหายคลายร้อน

(6) โรงเรียนผู้สูงอายุร่วมสมอวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เกิดผลผลิตจากโครงการคือ น้ำโมจิโตะต้มยำสมุนไพร (ทำโครงการร่วมกับโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลพลาชุมพล เนื่องจากเป็นพื้นที่ใกล้กัน และในพื้นที่ไม่มีความพร้อมในการรวมกลุ่ม)

(7) โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลนครสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เกิดผลผลิตจากโครงการคือ ชุดของข้าวสวย สายสร้อยและต่างหู มีจุดเด่นคือ นำวัสดุธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้มาผลิตชิ้นงานรักษ์โลก และสร้างสรรค์ให้เข้ากับผ้าครามที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น ให้ได้ผลงานตรงกับไลฟ์สไตล์ของคนรุ่นใหม่

(8) โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลตองโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร เกิดผลผลิตจากโครงการคือ ดอกไม้จันทน์จากลอตเตอรี่ และพวงหรีดจากเครื่องครัว มีจุดเด่นคือ นำลอตเตอรี่ที่ไม่ใช้แล้วมาทำให้เกิดมูลค่า และพวงหรีดเครื่องครัวสามารถนำไปถวายวัดเพื่อใช้ประโยชน์ได้

(9) โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเดชอุดม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี เกิดผลผลิตจากโครงการคือ เสื้อถักโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเดชอุดม มีจุดเด่นคือ ผ้าถักไหมพรมเป็นงานฝีมือที่ต้องใช้เวลาในการสร้างสรรค์ลวดลายให้สวยงามตามความต้องการของผู้สวมใส่ ทำให้ผู้สูงอายุที่สมาธิในการทำงาน และสามารถนำงานไปทำที่บ้านได้

(10) โรงเรียนผู้สูงวัยเทศบาลเมืองพิบูลมังสาหาร อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี เกิดผลผลิตจากโครงการคือ แชมพูสมุนไพรมะกรูด มีจุดเด่นคือ ทำจากสมุนไพรธรรมชาติตามท้องถิ่นที่มีสรรพคุณให้ผมนุ่มลื่น เงางาม ป้องกันรังแค และมีกลิ่นหอมยาวนาน เหมาะกับทุกวัย

(11) โรงเรียนผู้สูงอายุ ศพส.วาสนะเวสม์ อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เกิดผลผลิตจากโครงการคือ อาหารเพื่อสุขภาพ และขนมบ้านตายาย มีจุดเด่นคือ เป็นอาหารที่ใช้วัตถุดิบและส่วนประกอบปรุงอาหารที่คำนึงถึงสุขภาพ มีรสชาติอร่อย และดีต่อสุขภาพของคนทุกวัย

(12) โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลปากจั่น อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เกิดผลผลิตจากโครงการคือ ผ้าวนแปลงร่าง มีจุดเด่นคือ ในพื้นที่มีโรงงานจำนวนมาก และมีความต้องการนำผ้าไว้เช็ดเครื่องจักร ทางกลุ่มเป็นรับผลิตนำเศษผ้ามาเย็บวนเป็นรูปทรงต่าง ๆ เพื่อส่งขายโรงงานไว้ใช้ประโยชน์ ทำให้มือเดอร์ต่อนื่อง ขายได้ตลอด

(13) โรงเรียนผู้สูงอายุแก่นเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เกิดผลผลิตจากโครงการคือ ไม้ตาลยืดเส้น มีจุดเด่นคือ เป็นอุปกรณ์ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงวัย แก้อ่อนเข่าเสื่อ แก้อัมพาต บรรเทาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย และไม้ตาลยังหาได้จากท้องถิ่น

(14) ชมรมดอกกลีบดาวจุลคอยร้อย อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา เกิดผลผลิตจากโครงการคือ กล้วยเบรกแตก กินแล้วหยุดไม่ได้ มีจุดเด่นคือ เป็นขนมขบเคี้ยวที่รับประทานแล้วไม่รู้สึกผิด เพราะใช้วัตถุดิบจากกล้วยอินทรีย์ ปลูกในหมู่บ้าน ไม่มีโซเดียม ไม่มีแป้ง เป็นของว่างที่ดีต่อสุขภาพ

(15) โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ เกิดผลผลิตจากโครงการคือ กระเป๋าปักปักจากผ้าปาเต๊ะ มีจุดเด่นคือ นำเอาเอกลักษณ์ผ้าปาเต๊ะของภาคใต้มาประดิษฐ์เป็นกระเป๋าถือให้เข้ากับชุดทำงาน ชุดผ้าไทย ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

(16) โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเหนือคลอง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ เกิดผลผลิตจากโครงการคือ ผ้าปาเต๊ะตีไซน์ด้วยกากเพชร มีจุดเด่นคือ เป็นการเพิ่มมูลค่าให้ผ้า มีลวดลายเด่น เป็นเอกลักษณ์ปักษ์ใต้ จะนำผ้าปาเต๊ะที่ผลิตขึ้นมาตัดเป็นชุดในเทศกาลต่าง ๆ หรืองานพิธีก็โดดเด่นสวยงาม

ทั้งนี้จากผลการดำเนินงานในระยะฝึกอบรมมีโรงเรียน 4 แห่งที่ยังไม่พร้อมในการจัดทำโครงการเนื่องจากสภาพพื้นที่ไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา แต่ได้มีการวางแผนโครงการเพื่อใช้ขยายผลในระยะต่อไป ได้แก่ โรงเรียนผู้สูงอายุร่มสอมวิทยา จ.พิษณุโลก โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลพลาชุมพล จ.พิษณุโลก ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุวาสนะเวสม์ จ.พระนครศรีอยุธยา และโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองพิบูลมังสาหาร จ.อุบลราชธานี

3. ผลการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสู่การเป็นกิจการเพื่อสังคม

ทางโครงการได้จัดกิจกรรมเพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุได้พัฒนาตนเองเพื่อการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม สร้างองค์ความรู้เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสู่การเป็นกิจการเพื่อสังคม และมีการลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินงานในทุกโรงเรียนที่ทำโครงการ ทำให้ผู้วิจัยได้ค้นพบสำหรับปัจจัยในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุด้วยกิจการเพื่อสังคมให้ประสบความสำเร็จ มีดังนี้

- 1) ต้องพึ่งตนเองเป็นที่ตั้ง ทั้งด้านการพัฒนากิจการ บุคลากรมีความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกัน
- 2) การสนับสนุนส่งเสริมจากชุมชนและภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วม รู้วิธีสร้างเครือข่าย
- 3) ต้องขับเคลื่อนชุมชนความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดนอกกรอบเพื่อการสร้างรายได้
- 4) กำหนดเป้าหมายการทำธุรกิจให้ชัดเจน มีความรอบรู้ทางธุรกิจ ภูมิปัญญา ทักษะทางทรัพยากร การตลาด การสื่อสาร การสร้างเอกลักษณ์ (แบรนด์)
- 5) มีการบริหารจัดการเงินทุน สร้างรายได้ มีกำไรต่อเนื่อง มีเงินทุนเพื่อสร้างงาน
- 6) ศรัทธาและมีความเชื่อมั่นในองค์กร ผู้บริหารมีนโยบายชัดเจน
- 7) กิจกรรมตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้สูงอายุ และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุทุกเพศ ทุกกลุ่มต้นทุนชีวิต
- 8) มีการสื่อสารที่ชัดเจน การประชาสัมพันธ์ทั่วถึง และทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม สนับสนุน การขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ ในสังกัด กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ สามารถนำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุพึ่งตนเองไปพัฒนาผู้สูงอายุที่หน่วยงานรับผิดชอบต่อไปได้

2) ผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ประกอบการทางสังคมได้ และเกิดการพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง